

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2019 roku o sygn akt III C 29/19, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi III Wydział Cywilny zasądził od R. S. na rzecz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 2.587,61 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 16 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od R. S. na rzecz (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 340,10 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka, zaskarżając go w części tj. w zakresie punktu 2 wyroku oddalającego powództwo w pozostałym zakresie. Zaskarżonemu wyrokowi strona powodowa zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy tj.:

- art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, że powód nie wykazał jakie czynności zostały podjęte w związku z zawarciem umowy pożyczki i jakie faktycznie koszty składają się na pobraną z tego tytułu wysokość prowizji, podczas gdy brak jest takiego obowiązku na gruncie ustawy o kredycie konsumenckim, jak również powód nigdy nie był wzywany do wykazania zasadności naliczania tych kosztów.

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na pełnym pominięciu - dla oceny zasadności wysokości prowizji stanowiących koszt pożyczki - faktu, iż ich wysokość odpowiada przepisom powszechnie obowiązującego prawa, a w konsekwencji błędnym przyjęciu, że:

a) koszt pożyczki w postaci prowizji określonych w § 2 umowy pożyczki stanowi istotne naruszenie interesów pozwanego i jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, podczas gdy wysokość prowizji jest zgodna z przepisami powszechnie obowiązującego prawa tj art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim;

b) prowizje - zastrzeżone w postanowieniach zawartej przez pozwanego umowy pożyczki są niepowiązane z rzeczywistym kosztem obsługi pożyczki podczas gdy jej wysokość odpowiada faktycznie poniesionym zryczałtowanym kosztom związanym z jej obsługą;

c) postanowienia w § 2 umowy pożyczki określających wysokość prowizji, nie zostały indywidualnie uzgodnione, podczas gdy to pozwany wybrał wariant pożyczki gotówkowej a ponadto otrzymał formularz informacyjny, w którym wskazane zostały szczegółowe informacje dotyczące umowy pożyczki, w tym wysokość prowizji, a także był uprawniony do skorzystania z możliwości złożenia oświadczenia o odstąpieniu od zawartej umowy;

d) prowizje - zastrzeżone w § 2 umowy zawartej przez pozwanego umowy pożyczki gotówkowej - nie stanowią elementu głównego świadczenia stron, podczas gdy ich wysokość została sformułowana w sposób jednoznaczny zarówno w postanowieniach zawartej umowy, jak i dołączonym do niej formularzu informacyjnym;

e) odsetki kapitałowe, przewidziane w postanowieniach zawartej przez pozwanego umowy pożyczki gotówkowej, stanowią główną i wyłączną formę wynagrodzenia, podczas gdy mają one jedynie zapewnić, w chwili spełnienia świadczenia, taką samą wartość ekonomiczną, jaką świadczenie to miało w chwili jego powstania, co oznacza że mają one charakter waloryzacyjny.

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj:

- art. 385¹ § 1 k.c. poprzez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, iż w niniejszej sprawie postanowienia w § 2 umowy pożyczki stanowią klauzule abuzywne, podczas gdy nie zostały spełnione przesłanki do uznania

przedmiotowych postanowień jako sprzecznych z dobrymi obyczajami i rażąco naruszających interesy pozwanego, a to z uwagi na fakt, iż wysokość kosztu pożyczki w postaci prowizji jest zgodna z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim;

- art. 359 § 2¹ k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i w efekcie nieprawidłowe przyjęcie, że prowizje określone w § 2 umowy stanowią obejście przepisów określających maksymalną wysokość odsetek, podczas gdy zarówno z treści umowy jak i art. 5 pkt 6 ustawy o kredycie konsumenckim wynika, że prowizje stanowią odrębny i dodatkowy koszt pożyczki i zostały ustalone zgodnie z przepisami ustawy, a ich głównym celem jest pokrycie kosztów prowadzonej działalności gospodarczej w tym wynagrodzenia ryzyka ewentualnego braku spłaty pożyczki, natomiast główną rolą odsetek jest waloryzacja świadczenia w czasie;

- art. 36a ust. 1 i ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało uznaniem przez Sąd I instancji, iż wysokość kosztu prowizji określonych w § 2 umowy pożyczki jest wygórowana i nie mieści się w pojęciu godziwego zysku, przez co jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, podczas gdy ich wysokość w ocenie powoda pozostaje w zgodzie z w/w przepisami.

W konkluzji powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie punktu 2 poprzez zasądzenie roszczenia na rzecz powoda zgodnie z żądaniem pozwu oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku z zakresu punktu 2 i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji powoda w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych, w tym kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna. Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny, a jego ustalenia Sąd Okręgowy przyjął za własne.

W analizowanej sprawie żaden z zarzutów apelacyjnych podniesionych przez stronę powodową nie zasługiwał na uwzględnienie. Sąd I instancji dokonał prawidłowej subsumpcji stanu faktycznego oraz ocenił zgromadzone dowody w sprawie zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego.

Nie ma racji skarżąca wskazując, iż Sąd meriti dokonał wybiórczej oceny dowodów oraz pominął fakt, iż wysokość prowizji odpowiada przepisom powszechnie obowiązującego prawa tj. art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim. Przytoczony przepis wskazuje co prawda na możliwość obliczenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu wynikających z umowy, jednakże przepis ten nie może stanowić wyłącznej podstawy do obciążania pożyczkobiorcy dodatkowymi opłatami. Ponadto, przedmiotowa regulacja nie może być wykorzystywana przez pożyczkodawcę w taki sposób, który mógłby stanowić obejście przepisów o odsetkach maksymalnych wynikających z czynności prawnej. Przepis art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, jak każdy inny przepis podlega ocenie pod kątem zgodności z przepisami kodeksu cywilnego, w szczególności z regulacją dot. nadużycia prawa podmiotowego, biorąc pod uwagę społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa oraz zasady współzycia społecznego. Możliwość doliczenia dodatkowych kosztów na gruncie tego przepisu może być podyktowana kosztami ponoszonymi przez pożyczkodawcę związanymi z prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej, wynikającymi przykładowo z dokonania pewnych czynności które wymagają poświęcenia im czasu oraz innych środków. Jednakże suma tych kosztów każdorazowo nie może przekraczać pewnych rozsądnych granic w szczególności mając na uwadze, iż powódka jako spółka zajmująca się udzielaniem pożyczek zawiera wiele umów standardowych, których jednostkowy koszt przygotowania nie może być szczególnie wysoki i nie może stanowić nadużycia prawa. Powódka w przedmiotowej sprawie nie wykazała jakie czynności zostały przez nią podjęte w związku z zawarciem umowy pożyczki i jakie faktycznie koszty składały się na pobraną z tego tytułu wysokość prowizji, ograniczając się jedynie do wskazania w tabeli opłat i prowizji, kosztów pozaodsetkowych w postaci prowizji za udzielenie pożyczki oraz prowizji związanej

z okresem trwania pożyczki, bez uszczegółowienia celu oraz podstawy ich pobrania. Z art. 6 k.c. wynika, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis ten wskazuje na podmiot zobowiązany do udowodnienia danego faktu. W przedmiotowej sprawie, to strona powodowa powinna wykazać celowość i zasadność przedmiotowej prowizji, iż stanowi ona swoistą rekompensatę za konkretną czynność pożyczkodawcy dokonaną na rzecz konsumenta. Jeżeli materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie daje podstawy do dokonania odpowiednich ustaleń faktycznych w myśl twierdzeń jednej ze stron, Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. Należy to rozumieć w ten sposób, że strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swych twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18.01.2012 roku, I ACa 1320/11). Chybiony jest tym samym zarzut skarżącej, jakoby Sąd meriti dopuścił się naruszenia art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.

Co więcej, wskazanie skarżącej iż pozwany samodzielnie wybrał wariant pożyczki, otrzymał formularz informacyjny oraz zaakceptował jednoznacznie sformułowaną w umowie pożyczki wysokość prowizji, nie stanowi okoliczności automatycznie stwierdzającej słusność, zasadność i zgodność z prawem zapisów zawartych w przedmiotowej umowie. Rację ma Sąd I instancji, iż analiza zapisów umowy zawartej przez strony doprowadza do przekonania, że prowizja ma charakter poboczny w stosunku do świadczeń zasadniczych i nie można jej uznać za przedmiotowo istotny składnik umowy, gdyż stanowi de facto opłatę za samo zawarcie umowy z którą nie wiążą się żadne czynności ekwiwalentne podejmowane przez pożyczkodawcę. Bezsprzecznym jest, iż określona w umowie wysokość prowizji nie była z pozwanym indywidualnie uzgodniona, a tym samym kształtowała jego obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, co każe w świetle art. 385¹ § 1 k.c. uznać za niedozwolone postanowienie umowne. Ustalenie wysokości prowizji na takim poziomie zmierzało tym samym do obejścia art. 359 § 2¹ k.c. określającego maksymalną stopę dla odsetek umownych. Nie znajduje więc uzasadnienia zarzut skarżącej, iż Sąd dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 385¹ § 1 k.c. i art. 359 § 2¹ k.c. Sąd meriti zasadnie wskazał, że na skutek wprowadzenia w § 2 umowy prowizji, wynagrodzenie za udzielenie pożyczki wzrosło z 10% do 142,66% rocznie, a takie ukształtowanie prowizji godzi w zasadę równowagi stron. Odnosząc się do zarzutu skarżącej dot. naruszenia prawa materialnego tj. art. 36a ust. 1 i ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie wskazać w tym miejscu należy, iż powyższa regulacja została wprowadzona do porządku prawnego w celu ochrony konsumentów przed nadmiernym obciążeniem finansowym w związku z kredytem konsumenckim (lichwą). Jak wskazano w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3460), „ratio legis dla wprowadzenia powyższych regulacji jest okoliczność, iż ograniczenie możliwości pobierania nadmiernych odsetek wynikającej z art. 359 § 2¹ kodeksu cywilnego nie stanowi wystarczającego instrumentu ochrony interesów konsumenta w sytuacji, gdy przedsiębiorcy, przestrzegając regulacji dotyczących maksymalnej wysokości odsetek, jednocześnie zastrzegają wysokie prowizje i dodatkowe opłaty o charakterze pozaodsetkowym. W konsekwencji tego rodzaju praktyk łączne koszty obsługi długu niejednokrotnie przekraczają wysokość zaciągniętej pożyczki lub kredytu. Wysokie koszty pozaodsetkowe, w przypadku korzystania przez konsumenta z pożyczek i kredytów w kilku instytucjach jednocześnie, powodują szybko rosnący obszar zadłużenia. Uwzględniając powyższe przesłanki, w ocenie projektodawcy należy podjąć działania regulacyjne, których celem jest zapobieganie przypadkom pobierania przez kredytodawców kredytu konsumenckiego nieuzasadnionych (zbyt wysokich) opłat”. Obowiązkiwanie tych przepisów ma zapobiegać obchodzeniu przepisów o odsetkach maksymalnych (art. 359 § 2¹, art. 481 § 2¹ k.c.), w szczególności poprzez zastrzeżenie na rzecz kredytodawcy różnego rodzaju wygórowanych opłat i prowizji (T. Czech. Kredyt konsumencki. Komentarz, wyd. II. LEX 2020). Ponadto, jak wskazał Sąd Najwyższy, „pozostawienie stronom swobody określenia wysokości odsetek, gdy ich źródłem jest ustawa, jak i wówczas gdy dopuszczalność ich wynika z umowy, nie uchyła kontroli tych stosunków prawnych formowanych w warunkach wolności gospodarczej pod kątem ogólnych klauzul zabezpieczających obrót gospodarczy przed zjawiskami patologicznymi, które mimo pozornej zgodności z innymi przepisami nie mogą doznawać ochrony ze strony państwa. Odwołanie się do zasad współzycia społecznego zarówno w art. 353¹ k.c. jak i w art. 58 k.c. ma charakter uniwersalny. Ograniczenia wynikające z tych przepisów odnoszą się także do obrotu profesjonalnego” (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 08 stycznia 2003 roku, II CKN

1097/00). Skarżąca zdaje się nie zauważać celu, w jakim wprowadzona została regulacja z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim. Odgórne ustalenie prowizji w nieadekwatnej wysokości, nie mieści się w pojęciu godziwego zysku i stanowi praktykę rażąco naruszającą interes konsumenta.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., tj. podstawowej zasadzie przy rozstrzyganiu o kosztach postępowania cywilnego, w tym w stadium odwoławczym. Na koszty procesu w przedmiotowej sprawie składał się wyłącznie koszt zastępstwa procesowego strony pozwanej, w osobie adwokata, ustalony na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800 z późn. zm.).

Wszystkie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego przywołane zostały w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469).